СУЧАСНА ТЕОРІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО КЕРІВНИЦТВА

(РЕЦЕНЗІЯ НА ПІДРУЧНИК АНДРУШКІВА Б. М., КУЗЬМІНА О. Є. "ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ", Тернопіль: Лілея, 1997.-292 с.)

В мінливому зовнішньому середовищі найважливішою функцією вищого керівництва підприємств стає розробка і реалізація ефективної стратегії, орієнтованої на ринкові критерії. Необхідна цілком нова концепція розвитку організації, життєздатна в нових господарських умовах. Постійне оновлення буде визначальним фактором виживання окремих підприємств, стабілізації і подальшого процвітання національної економіки.

У зв'язку з цим першочергове завдання менеджменту полягає в створенні організаційної культури, творчого, інноваційного клімату, що стимулює працівників на нововедення. Керівники повинні виконувати роль як ініціаторів, так і істинних лідерів в сфері реалізації технологічних і організаційних змін.

Вийшло в світ друге видання цікавого змістовного підручника "Основи менеджменту" для студентів і викладачів, для тих, хто мріє про оволодіння мистецтвом управління.

Актуальність рецензованого підручника очевидна. Причому це перше українське видання з основ менеджменту, котре так потрібне сучасним навчальним закладам. Нагадаємо, що донедавна більшість видань з питань економіки управління розробляло засади старої системи управління і не враховувало реальних змін, потреб розвитку ринкових відносин.

Важливий фактор успіху - безперервне теоретичне і практичне навчання керівників, вдосконалення знань, вироблення управлінського "відчуття". Діяльність керівників не повинна обмежуватись жорсткими принципами і методами. Управління не можна вважати повністю раціональною діяльністю. Багатоманітні відносини, зв'язки, мотивації не можуть управлятись без деякої частки інтуіції і без творчого підходу. В ринкових умовах управління тим більше не вкладається в межі технічних прийомів і методів. Потрібні принципово нові підходи до управління.

Друге видання суттєво доповнено розділами: "Актуальні проблеми розвитку національної економіки та управління нею на сучасному етапі" та "Менеджмент і ринок".

Додатково розроблено графічну модель, в якій логічно взаємозв'язані основні категорії менеджменту, такі як функції, методи, управлінське рішення, керівництво тощо. Це дало можливість сформувати ефективний інструмент теорії, який менеджер може використовувати в процесі управління організацією.

Розроблене положення з зовнішньоекономічною діяльністю як конкретною функцією, проведена класифікація органів управління зовнішньоекономічною діяльністю, що дає можливість побудувати таку систему управління, яка забезпечить ефективність економічної діяльності, залучення іноземних інвестицій та міжнародних фінансово-промислових груп.

За нинішніх умов господарювання працівники сфери управління повинні володіти системними знаннями з економічної теорії, маркетингу, підприємництва, досконало знати механізм управлінського впливу на господарську діяльність. Це переконує: вивчення основ менеджменту, засвоєння світового досвіду управління є передумовою якісної підготовки економічних кадрів як для виробничої, так і для невиробничої сфери народного господарства, забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку країни.

Практика доводить, що тільки на основі досягнень науки і високої культури управління, послідовного впровадження маркетингу і менеджменту в процесі ринкових перетворень можна створити сприятливі умови для раціонального формування і використання основних виробничих фондів, невпинного зростання продуктивності праці та забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції. Без кваліфікованого управління підприємствам загрожує безробіття і банкрутство, інші далеко не зовсім приємні соціально-економічні наслідки.

Автори книги присвятили окремий розділ висвітленню розвитку управлінської науки в багатьох країнах світу та, зокрема, в Україні. Вони підкреслюють, що в умовах незалежної національної економіки засвоєння та впровадження ефективної системи управлінської діяльності набуватиме дедалі важливішого значення.

Структура і зміст нового посібника відповідають рекомендованій програмі вивчення зазначеного курсу в навчальних закладах України. Автори відобразили досягнення сучасного менеджменту й сформулювали конкретні рекомендації щодо їх використання. У посібнику систематизовані всі основні питання навчального курсу.

В роботі проаналізовано найважливіші закони управління виробництвом. Це, передусім, єдність та комплексність системи, пропорційність виробництва і управління; оптимальне співвідношення централізації та децентралізації функцій управління, участь працівників в управлінні виробництвом та обміні товарами, послугами; співвідносність керуючої та керованої систем. Автори характеризують також основні принципи управління - принципи поєднання галузевого і територіального управління, матеріальної та моральної зацікавленості, науковості управління, економічності й ефективності. Суттєве місце в роботі відведено принципам системності, ієрархічності, розмаїтості, обов`язковості зворотнього зв`язку. Автори зазначають, що об`єктивними умовами для розвитку системи управління, окрім власності на засоби виробництва, є соціально-економічний і державний устрій. Він забезпечує обгрунтований науковий характер ведення господарства і визначає істотні особливості системи.

Заслуговує схвалення і те, що книга докладно знайомить зі світовим досвідом, з особливостями виробничо-господарської діяльності та національних систем управління в окремих країнах світу. При цьому автори не нав`язують суб`єктивних оцінок і висновків, не пропонують усталених рекомендацій. Всебічно розкриваючи ті чи інші економічні процеси, вони налаштовують читача на особисте оволодіння мистецтвом менеджменту через поглиблення та закріплення знань у галузі управління.

У формі, доступній і початківцю, і фахівцю, дослідження обгрунтовує та послідовно висвітлює ключові проблеми теорії й практики менеджменту. Автори врахували новизну рекомендованого навчального предмета та приділили значну увагу розкриттю сутності категорій управління і менеджменту, їх ролі і функцій. Оскільки система менеджменту в Україні

перебуває ще на стадії становлення, автори ознайомлюють читача з її функціями на прикладі зарубіжних країн, зокрема Японії, США, Німеччини. В роботі наведені цікаві міркування з приводу стилю керівництва організаціями українського економіста В. Терещенка. На його думку, кожний керівник повинен поєднувати суворість і вимогливість, уміти заохочувати і карати, уміти говорити і мовчати, цінувати час своїх підлеглих, слухати співрозмовників.

Автори підкреслюють, що в період формування ринкових відосин перед менеджерами постають не лише виробничо-господарські обов`язки, а й проблеми соціальної відповідальності за спрямування частини своїх доходів і зусиль на благо і вдосконалення суспільства.

Значне місце відведено у роботі характеристиці особливостей управлінської праці, насамперед професії менеджерів, напрямам організації поділу та кооперації управлінської праці, впровадженню передових методів, нормуванню та системі оплати, підвищенню кваліфікації та методам оцінки ефективності управлінської праці. Допитливий читач знайде тут відповідь на найрізноманітніші питання, що торкаються різних аспектів теорії й практики менеджменту. Широкий інтерес майбутнього працівника управлінської сфери викличе розділ, котрий розкриває основні аспекти управління конфліктами, небажаними змінами та стресами, саму природу конфліктів, причини їх виникнення та методи розв`язання.

Відзначимо доволі кваліфіковане опрацювання авторським колективом зарубіжних матеріалів у характеристиці менеджерської діяльності.

Важливо, що автори книги відійшли від однобічного технократичного підходу в оцінці функцій та результатів менеджменту. Це підтверджує, зокрема, аналіз проблем соціальної відповідальності та соціальної етики у менеджменті, сутності та значення етичної поведінки керівника будь-якого рангу, що міститься у спеціальному розділі.

У світлі викладеного автори вважають своїм головним завданням сприяти становленню керівника нового типу, високопрофесійного, компетентного в широкому колі економічних, соціальних і технологічних питань, з високим почуттям відповідальності за результати діяльності підприємства і долю очолюваного колективу.

Підручник заслуговує уваги широкого кола читачів.

К.е.н., доц. зав. кафедрою
менеджменту І. БАКУШЕВИЧ